

UNDERVISNINGSSOPPLEGG FOR UNGDOMSSKOLE

«KJÆRE BORN OG ANDRE»
brev fra fangenskap 1940–1945

Informasjonshefte for lærere

Velkommen til Falstadsenteret!

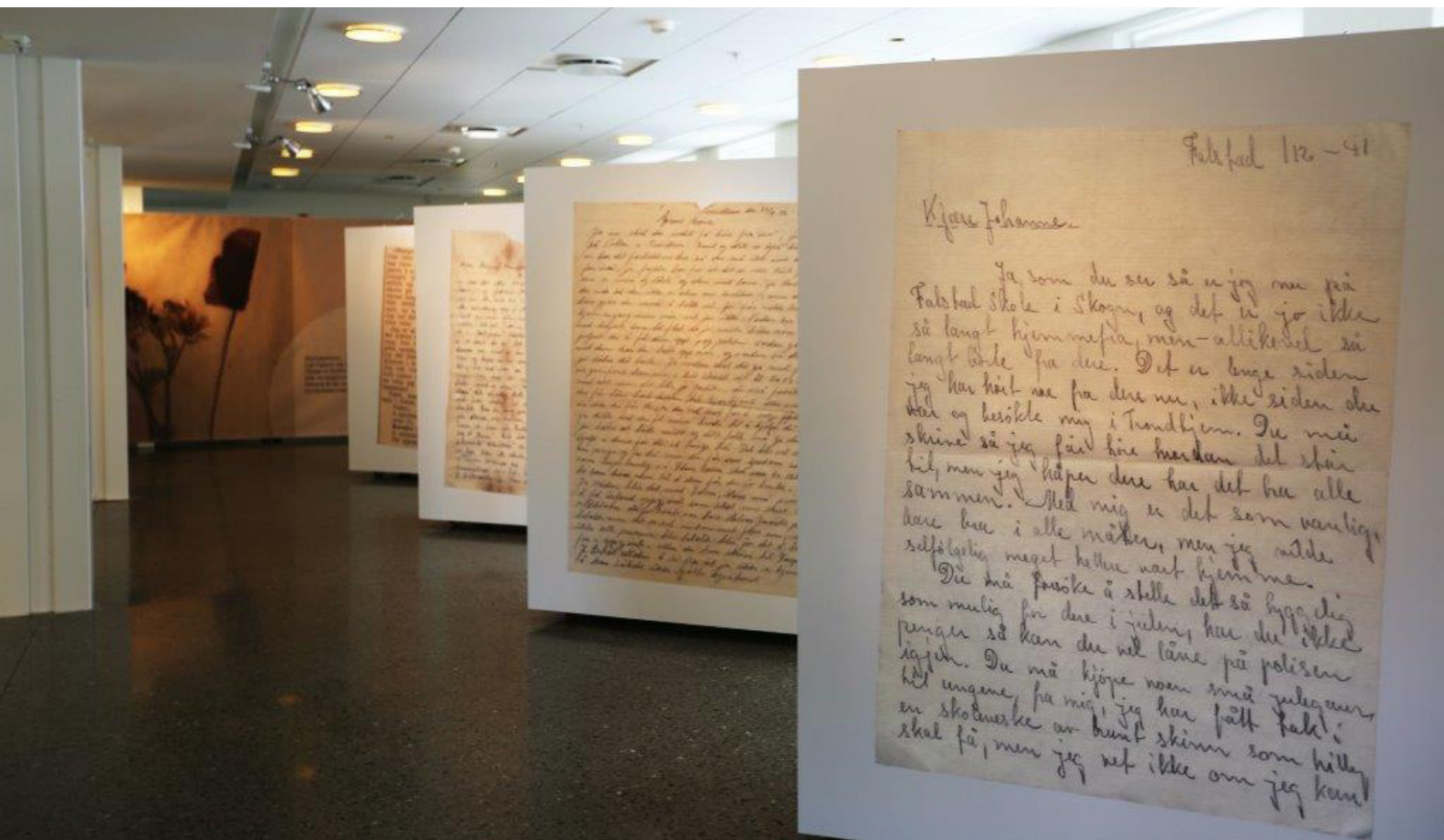
For at elevene skal få en utbytterik dag på Falstadsenteret, er vi som formidlere avhengige av et godt samarbeid med engasjerte og deltakende lærere. For at du skal få vite litt om hva som vil skje i løpet av en dag på Falstadsenteret, har vi laga dette informasjonsheftet. Her finner du ei oversikt over dagens program, og skisser til tekster og oppgaver elevene skal arbeide med i løpet av dagen.

NB: Bussen må vente i skogen til klokken 10.45 slik at elevene kan sitte på tilbake til senteret.

PROGRAM FOR DAGEN

- kl 10.00–10.45 Falstadskogen som rettersted og minnested
- kl 10.50–11.00 Orientering i verkstedet
- kl 11.00–11.20 Arbeid med hovedutstillinga i kjelleren
- kl 11.20–12.00 Samtale om historia til Falstad
- kl 12.00–12.30 LUNSJ
- kl 12.30–13.15 Arbeid med studieutstillinga
- kl 13.15–14.00 oppgaver, diskusjon og oppsummering av dagen
- kl 14.00 Hjemreise

Husk matpakke!

«KJÆRE BORN OG ANDRE»

brev fra fangenskap 1940–1945

Med utgangspunkt i brevet som kildemateriale ønsker Falstadsenteret å utforske hvordan arbeid med historia, kompetansemål fra samfunnsfaget og menneskerettighetsundervisning kan bidra til utvikling av demokrati og medborgerskap.

Tidsvitnene fra konsentrasjonsleirene er snart borte. I løpet av få år vil det bare være bøkene, museene og de historiske kildene tilbake til å formidle denne smertefulle delen av vår historie og kulturarv. Kulturviteren Aleida Assmann beskriver denne tiden som en overgang fra «kommunikative minner» til «kulturelle minner». Krigens erfaringer tilhører ikke lenger en del av hverdagskommunikasjonen mellom generasjoner. I stedet vil andre verdenskrig gradvis innarbeides i et kulturelt minne, forstått som en bevart, forvaltet og institusjonalisert fortid. Dette skiftet krever dermed også en ny type kunnskap og bevissthet om hva fortiden er, og hva den kan brukes til i vår egen livsverden. I dette perspektivet ønsker Falstadsenteret å rette spesiell oppmerksomhet mot brevet som en bestemt type meddelelse og kommunikasjonsform. I Falstadsenterets kildemateriale finnes det mange brev som kan gi oss unike innblikk i enkeltpersoners opplevelser, men samtidig er det mye mer ved brevene som kildeform på grunn av konteksten de ble skrevet og mottatt i. Brevene som danner utgangspunktet for dette undervisningsopplegget, er forfattet i forbindelse med fangenskap i Falstad fangeleir. De er sendt til en mottaker i en tid uten sosiale og kulturelle rettigheter.

KORT OM UNDERVISNINGSDAGEN

«Kjære born og andre» er et firetimers undervisningsopplegg. Oppgavene elevene jobber med i løpet av dagen dreier seg om historiebevissthet, historiebruk og kildekritikk.

Vi starter dagen i Falstadskogen med en kort introduksjon om retterstedet og minnestedets historie og bruk. Når elevene kommer til Falstadsenteret skal vi bruke hovedutstillinga «Ansikt til ansikt» til å gå gjennom stedets historiske bakgrunn. Etter lunsj skal de jobbe med studieutstillinga, som tar utgangspunkt i brev skrevet til eller fra mennesker som kan knyttes til Falstads fangehistorie, diskutere funna sine i både grupper og i plenum, og prøve å knytte tematikk fra andre verdenskrighistoria til ting som skjer i verden i dag.

KOMPETANSEMÅL

I løpet av en undervisningsdag ved Falstadsenteret, er det kompetansemål fra flere læreplaner som er relevante. Her er noen eksempel på kompetansemål fra læreplanen i samfunnsfag som vi har tatt særlig utgangspunkt i når vi har utvikla undervisningsopplegget vårt.

KOMPETANSEMÅL I SAMFUNNSFAG ETTER 10. ÅRSSTEG

UTFORSKAREN

- vise korleis hendingar kan framstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning
- skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar
- reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene

HISTORIE

- finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis
- drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv
- drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikhtar på 1900- og 2000-talet

SAMFUNNSKUNNSKAP

- gje døme på kva samarbeid, medverknad og demokrati inneber nasjonalt, lokalt, i organisasjonar og i skolen
- gjere greie for omgrepa haldningar, fordommar og rasisme og vurdere korleis haldningar kan bli påverka, og korleis den einskilde og samfunnet kan motarbeide fordommar og rasisme

HISTORISK INTRODUKSJON

I stedet for å gå gjennom Falstads historie som en introduksjonsforelesning, vil vi i høst forsøke å invitere elevene til å ta del i konstruksjonen av et slikt narrativ. Gjennom ei assosiasjonsoppgave i kjellerutstillinga, vil vi bruke informasjon elevene finner og dialog til å fortelle om den historiske bakgrunnen til det som i dag er Falstadsenteret.

KILDEOPPGAVER OG TEMA

Studieutstillinga består av åtte brevstasjoner. Elevene deles inn i åtte grupper som får utforske hver sin stasjon. På hver stasjon får elevene presentert et brev som inngangsport til en enkeltpersons historie, og dermed også til tematikk som er forbundet med personens skjebne. Som hjelpemiddel får de tildelt et laminert ark med spørsmål som hjelper dem å lese brevstasjonen. Elevene får deretter muligheten til å bearbeide inntrykkene fra utstillingen i dialog med hverandre og oss. Dette aktiviserer elevene til refleksjon rundt aktuelle tema og knytter bånd mellom fortid, nåtid og fremtid. Avslutningsvis introduserer vi brev-oppgava, der elevene skal skrive et brev til en historisk person valgt fra studieutstillinga. Her får elevene mulighet til å uttrykke sine tanker og den historiske empatien som har blitt utviklet gjennom dagen. Brevene deres stilles ut i utstillinga som en stemme fra nåtidens generasjon.

TILBAKEMELDING

For at undervisningstilbudet hele tida skal være så godt som mulig, er vi avhengige av tilbakemelding fra dere som besøker oss. Vi setter derfor stor pris på at både elever og lærere fyller ut evalueringsskjemaet vårt, som vi sender til læreren etter besøket. Vi håper dere kan sette av noen minutter til denne tilbakemelding i løpet av de første dagene etter besøket hos oss.

PRAKTISK INFORMASJON

Vi stiller alt nødvendig utstyr til disposisjon, og det kreves ikke spesiell forberedelse før elevene kommer på besøk. Men det vil sjølsagt være en fordel for det faglige utbyttet at elevene har fått noe informasjon om hva slags sted Falstadsenteret er, og hvilke historier det er nærliggende å knytte til stedet.

Elevene kan godt bruke mobiltelefoner som oppslagsverk og kamera, men vi ønsker et trykkefritt klasserom mens det foregår diskusjoner.

For å sikre at dagen får en fin flyt for alle, regner vi med at lærerene hjelper til med å følge opp elevene sine, både under undervisningen og i matpausen.

Falstadsenteret har en liten kiosk i resepsjonsområdet hvor det er mulig å kjøpe enkelte kioskvarer. Men om elevene ønsker å fylle magen med et skikkelig måltid, anbefaler vi å ta med matpakke.

www.falstadsenteret.no

Falstadsenteret, N-7624 Ekne | e-mail: post@falstadsenteret.no | Tlf: +47 74 02 80 40